

รายงานผลการฝึกอบรมหลักสูตรอบรมและฝึกปฏิบัติ

การเรียนรู้ประสบการณ์การประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริ โครงการร้อยใจรักษ์สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
หลักสูตรที่ 1 รุ่นที่ 1/12 วันที่ 17 – 18 ธันวาคม พ.ศ. 2561
ผู้เข้าร่วมอบรมจาก อบต.เวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวนทั้งหมด 60 คน

นายนิคม ศิริสิงห์สังชัย ที่ปรึกษาสถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ

บรรยายหลักสูตรอบรม

นายนิคม ศิริสิงห์สังชัย ที่ปรึกษาสถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระฯ กล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมฝึกอบรม หลักสูตรอบรม และฝึกปฏิบัติการเรียนรู้ประสบการณ์ การประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริ โครงการร้อยใจรักษ์ หลังจากนั้นได้กล่าวถึงความเป็นมาของโครงการร้อยใจรักษ์ ก่อนเริ่มดำเนินโครงการร้อยใจรักษ์ พื้นที่บ้านห้วยसानเป็นแหล่งค้า และลำเลียงยาเสพติดอันดับต้นของประเทศ ส่งผลให้พื้นที่บริเวณนี้มีปัญหาการค้ายาเสพติด และปัญหาอิทธิพลจากกลุ่มผู้ค้ายาเสพติด หลังจากกลุ่มผู้มีอิทธิพลถูกจับกุมโครงการฯ ได้เข้ามาดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาคาความเป็อยู่ของคณพื้นที่บ้าน

เจ้าหน้าที่มูลนิธิรากแก้วจัดกระบวนการสนทนาการเพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีสำหรับการเรียนรู้ก่อนเริ่มบรรยายหลักสูตรอบรม

ที่ปรึกษาสถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระฯ กล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมฝึกอบรมหลักสูตรอบรม และฝึกปฏิบัติการเรียนรู้ประสบการณ์การประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริ โครงการร้อยใจรักษ์

การเรียนรู้ประสบการณ์การประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริ

ห้วยसान โดยมีการดำเนินการเรื่องการพัฒนาแหล่งน้ำเป็นอันดับแรก โครงการมีการดำเนินการด้านยาเสพติดในเรื่องของการสร้างอาสาทำความดี เพื่อบำบัดกลุ่มผู้เสพยาเสพติด ในการดำเนินโครงการต่าง ๆ ต้องมีหน่วยงานราชการ และหน่วยงานท้องถิ่นเข้าร่วมดำเนินการทุกขั้นตอน

หลังจากการดำเนินโครงการมาแล้ว ผลที่เกิดขึ้นทำให้ชาวบ้านห้วยसानมีน้ำใช้ จากการร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชนในเรื่องของการสร้างระบบน้ำเพื่อใช้ในการอุปโภค และบริโภค มีการสร้างระบบบริหารจัดการน้ำในชุมชนเพื่อให้เกิดระบบการจัดการดูแล เกิดการส่งเสริมอาชีพให้กับคนในชุมชน และเกิดกลุ่มอาสาทำความดีจากกลุ่มผู้ที่เคยเสพยาเสพติด

ท้ายที่สุดนายนิคม ศิริสิงห์สังชัย กล่าวถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีใจความสำคัญดังนี้ การเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ 9 นั้นมีการดำเนินมาแล้วกว่า 30 ปี เหมือนกับการเรียนรู้ของพระองค์ท่าน ที่มีการเรียนรู้ไปพร้อมกับการปฏิบัติมาโดยตลอด แต่เพิ่งมาจัดทำเป็นรูปแบบและหลักสูตรให้ได้เรียนรู้เมื่อไม่กี่ปีมานี้เอง แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาเกิดจากการเรียนรู้ การลองผิดลองถูก จนกระทั่งตกผลึกเป็นรูปแบบ และแนวทางในการพัฒนาโครงการอื่นๆ โดยการน้อมนำหลักปรัชญาของพระองค์ท่านไปปรับใช้นั้น จะต้องมีการปรับเปลี่ยนตามภูมิสังคมของแต่ละพื้นที่ เช่นเดียวกับผู้อบรมที่ได้มาเรียนรู้ที่โครงการฯ หลังจากอบรมแล้วเกิดการเรียนรู้แล้วก็กลับไปพัฒนาในพื้นที่ของท่านร่วมกัน ต่อไป

รับฟังบรรยาย

หลักการพัฒนาทางเลือกในการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน

โดย นายพงษ์พัฒน์ เพิ่มการ เจ้าหน้าที่มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์

นายพงษ์พัฒน์ เพิ่มการ เจ้าหน้าที่มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้แนะนำสถานที่โครงการร้อยใจรักษ์และบรรยายถึงหลักการพัฒนาตามตำราแม่ฟ้าหลวง ตามพระราชปณิธานของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ คือการช่วยเหลือเขาให้เขาช่วยตัวเองที่ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโครงการดอยตุงที่มีปัญหาค้าฝิ่นและป่าเสื่อมโทรม ซึ่งคนในพื้นที่ขาดโอกาสทำให้เกิดความยากจน เกิดจากปัญหาที่ตัวคนคือ เจ็บ จน และไม่รู้ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณมีการพัฒนาคนด้วยการปลูกคน เพื่อให้คนไปปลูกป่า และมีการดำเนินการพัฒนาให้ครบทุกมิติ คือ มิติคน มิติเศรษฐกิจ มิติสังคม และมิติของสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าหมายช่วยเหลือเขาให้เขาช่วยตัวเอง สร้างความมั่นคงในชุมชนควบคู่กับการพัฒนาสังคมให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การพัฒนาแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) ขึ้นอยู่รอดวัดที่คนในพื้นที่มีข้าวกินตลอดปี มียารักษาโรคเข้าถึงสาธารณสุขโรค สร้างความมั่นคงทางอาหารให้ชุมชน 2) ขึ้นพอเพียงวัดจากรายได้ที่มีความมั่นคง ชุมชนมีมูลค่าเพิ่ม สามารถปลดหนี้สินได้ และ 3) ขึ้นสุดท้ายคือขั้นยั่งยืนวัดจากคนในชุมชนมีเงินออม มีการตั้งวิสาหกิจ มีการลงทุนขนาดเล็กในชุมชนมีภูมิคุ้มกันมีจิตสำนึกรักชุมชน

นายพงษ์พัฒน์ เพิ่มการ เจ้าหน้าที่มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์

เจ้าหน้าที่มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้แนะนำสถานที่โครงการร้อยใจรักษ์และบรรยายถึงหลักการพัฒนาตามตำราแม่ฟ้าหลวง

หลักการพัฒนา

ตามตำราแม่ฟ้าหลวง

นายพงษ์พัฒน์ เพิ่มการ เจ้าหน้าที่มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า การแก้ไข ปัญหา แก้ไขได้เพราะมีข้อมูลจริง รู้จริง ลงมือทำ และสามารถวัดผลได้ ข้อมูลได้จากการเก็บข้อมูลเศรษฐกิจ สังคม ที่ได้จากการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลจริงของชุมชน หลังจากได้ข้อมูลแล้วดำเนินการประชุมคั่นข้อมูลแล้ว จะสอบถามปัญหา เพื่อค้นหาปัญหาของชุมชนที่ต้องการแก้ไขเร่งด่วน และดำเนินการทำแผน จากนั้น ดำเนินการพัฒนาเป็นลำดับต่อไป การพัฒนามุ่งเน้นการพัฒนาเรื่องน้ำเป็นอันดับแรก เนื่องจากน้ำเป็นปัจจัยสำคัญในการใช้ชีวิตของคนจึงต้องได้รับการแก้ไขโดยทันที โครงการจะดำเนินภายใต้การมีส่วนร่วมของหน่วยงานราชการออกงบประมาณส่วนชุมชนออกแรงก่อสร้าง ตามรูปแบบเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา

ผู้เข้าร่วมอบรมรับฟังการบรรยายเรื่องเรียนรู้ประสบการณ์การประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริ โครงการร้อยใจรักษ์

ฐานการเรียนรู้ที่ 1

การพัฒนาระบบน้ำและการบริหารจัดการน้ำระบบบ่อพวงโครงการร้อยใจรักษ์

นายพงษ์พัฒน์ เพิ่มการ เจ้าหน้าที่มูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ วิทยากรประจำฐานการเรียนรู้ที่ 1 กล่าวถึงที่มาของโครงการฯ เริ่มจากได้ร่วมกับชาวบ้านและหน่วยงานราชการ ในพื้นที่ สำรวจแหล่งน้ำในพื้นที่ ทั้งแหล่งน้ำเดิมภายในหมู่บ้าน ลำห้วย เพื่อหาจุดที่เหมาะสมในการสร้างฝาย และนายยุทธชัย สาห์อ เจ้าหน้าที่มูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างบ่อพวงสันเขา โดยเริ่มจากวัดปริมาณน้ำและอัตราการไหลของน้ำ การกักเก็บน้ำโดยใช้ อ่างพวงขอยซีเมนต์ (Soil Cement) เพราะสภาพดินไม่สามารถเก็บน้ำไว้ได้ วิธีการทำ คือ ขุดบ่อขนาดกว้าง 13 เมตร ยาว 28 เมตร ลึก 2.50 เมตร

แล้วผสมดินกับปูนซีเมนต์ ในอัตราส่วน 1 : 6 นำไปเท และบดอัดให้แน่น เพื่อไม่ให้มีช่องว่าง เมื่อใส่น้ำลงไปจะได้เก็บน้ำอยู่ ข้อดีคือ ทนทาน อายุการใช้งานยาวนาน และวัสดุหาง่ายในพื้นที่ อ่างพวงขอยซีเมนต์รับน้ำมาจากต้นน้ำลำห้วยที่ชาวบ้านช่วยกันต่อท่อมา ระยะทาง 14 กิโลเมตร นำน้ำมาพักไว้ที่บ่อก่อนปล่อยลงไปทีแปลงเกษตรด้วยระบบกัลกน้ำ นอกจากนั้นในเรื่องของการใช้น้ำทางโครงการฯ ได้มีการให้ความรู้แก่ชาวบ้านให้รู้จักการวางแผนบนกระดาศ เรื่องการใช้น้ำและความต้องการน้ำของพืชแต่ละชนิดที่ไม่เหมือนกัน

การพัฒนาระบบน้ำใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน มีการประชาคมและชาวบ้านต้องสละแรงงาน โดยที่โครงการฯ ออกค่าวัสดุอุปกรณ์ให้

วิทยากรประจำฐานการเรียนรู้ได้บรรยายถึงการบริหารจัดการน้ำและการใช้ระบบกัลกน้ำเพื่อนำน้ำไปใช้ในแปลงการเกษตรในพื้นที่โครงการ

ผู้เข้าร่วมอบรมร่วมแลกเปลี่ยนความรู้ในฐานการเรียนรู้เรื่องน้ำ

คำถาม

แลกเปลี่ยนแนวคิดจากผู้เข้าร่วมโครงการ

- ถาม : ควรเลือกดินแบบใด
- ตอบ : การทำบ่อต้องขุดให้ถึงแก่นดิน ควรเป็นดินลูกรังที่ไม่มีอินทรีย์วัตถุ หากเป็นดินทรายจะดีมาก เพราะจะทำให้ปูนและดินสามารถผสมกันเข้ากันง่าย และยึดเกาะกันได้ดี
- ถาม : ก่อนที่จะมาถึงบ่อนี้ มีบ่อแม่อยู่ด้านบนใช่หรือไม่
- ตอบ : ใช่
- ถาม : บ่อนี้ให้นำน้ำมาจากที่ใด และนำน้ำเข้ามาเก็บในบ่อด้วยวิธีการใด
- ตอบ : น้ำนี้มาจากฝายที่บ้านห้วยสำน ซึ่งเป็นน้ำที่ล้นมาจากบ่อพวงบ่อแม่ด้านบน ส่งมาตามแนวท่อ PVC
- ถาม : โครงสร้างมีไม้ไผ่ไหม
- ตอบ : ไม่ พื้นที่ค่อนข้างแข็งแรงเพราะเป็นดินเดิม

- ถาม : ความหนาของบ่อ
- ตอบ : 7-15 ซม.
- ถาม : ตอนนี้มีกี่บ่อ
- ตอบ : 10 บ่อ เป้าหมายโครงการ 50 บ่อ
- ถาม : ข้อมูลตัวเลขที่อยู่ด้านล่างของป้ายคืออะไร
- ตอบ : ทำให้ชาวบ้านเห็น ภาพหากพัฒนาแล้วจะเกิดผลดังนี้
- ถาม : ใช้ปูนกี่ถุง
- ตอบ : 90 ถุง ใช้งบประมาณทั้งหมด 57,500 บาท
- ถาม : อยากทราบการดึงน้ำจากที่ต่ำขึ้นมาใช้บนที่สูงมีวิธีการใดแนะนำ
- ตอบ : มีเครื่องเตะบันน้ำ หลักการคือเอาน้ำจากที่สูงลงที่ต่ำ และส่งขึ้นที่สูงกว่า ยิ่งความต่างระดับการนำน้ำลงมาสูง แรงดันในการส่งน้ำขึ้นที่สูงก็จะมากตามไปด้วย

- ถาม : หากเอาทรายใส่จะดีหรือไม่
- ตอบ : ดีครับ แต่ว่าด้วยพื้นที่ที่อยู่บนเขาไม่สะดวกต่อการขนทราย และขอเสริมหากไม่มีเครื่องอัดสามารถใช้ไม้ทุบหรือเท้าเหยียบได้
- ถาม : เห็นรอยรั่วบริเวณบ่อแล้วจะแตกหรือไม่
- ตอบ : ไม่ครับลักษณะคล้ายศิลาแลง ใช้ไปสักพักจะมีตะไคร้ขึ้นเกาะ ซึ่งตรงนี้จะช่วยอุดไม่ให้น้ำซึมออกจากบ่อได้
- ถาม : การบดอัดใช้คนหรือเครื่องจักร
- ตอบ : คนครับ
- ถาม : ทำไมไม่ใช้วิธีการเจาะวางท่อส่งน้ำ
- ตอบ : หากเจาะจะมีผลกระทบกับบ่อโดยตรงจะเป็นการรบกวนบ่อจะทำให้บ่อทรุดตัว อีกทั้งอาจส่งผลให้บ่อรั่วได้

ฐานการเรียนรู้ที่ 2

เกษตรพอเพียง พืชระยะยาวไม้ผล

นายสมบุรณ์ แสนจันทร์ ชาวบ้าน และนายสมพร กุณาอสพ. ได้ร่วมบรรยายพื้นที่ปลูกไม้ผลระยะยาว มีพื้นที่ประมาณ 17 ไร่ ปลูกไม้ผลหลายชนิด เช่น เงาะ ทุเรียน ส้ม กาแฟ มะม่วง กล้วย ส้มโอ ฯลฯ แต่ละชนิดปลูกเพื่อพอกินก่อนเหลือจึงขาย โดยไล่ระดับตามความต้องการน้ำของพืช และความสูงของพื้นที่

วิทยากรบรรยายเรื่องการจัดการพื้นที่แบบองค์รวม

วัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาผลผลิตของชาวบ้านช่วยสร้างรายได้ เป็นการจัดการแบบองค์รวม แบ่งเป็นป่าใช้สอย ป่าอนุรักษ์ เนินเขา ที่ดอน และที่นา ดังนี้

แลกเปลี่ยนความรู้เรื่องการเกษตรพอเพียง และพืชระยะยาวไม้ผล

1. ป่าอนุรักษ์ เน้นป้องกันไฟป่า ให้ชาวบ้านเป็นผู้ดูแลป่า มีการตั้งกองทุนป่า มีเงินในการ สนับสนุน ดูแล หากไม่เกิดไฟไหม้ไร่ละ 10 บาท หากเกิดไฟไหม้ หักเงิน ไร่ละ 500 บาท
2. ป่าใช้สอย เน้นการดูแลไม้ที่มีอยู่เดิม สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในครัวเรือน ได้แก่ ไม้ สามารถตัดมาใช้ได้แต่ต้องปลูกเพิ่มเติม
3. เนินเขา ต้องทำระบบน้ำให้ครอบคลุม สามารถปลูกพืชเศรษฐกิจ ไม้ผลกินได้ เช่น เงาะ ลองกอง ทุเรียน ไม้ มะม่วง กล้วย กาแฟ ฯลฯ
4. ที่นา ต้องเพิ่มผลผลิตข้าว เพิ่มรายได้โดยการปลูกพืชหลังนา ปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง และหญ้าเนเปียร์หวานใช้เลี้ยงสัตว์ ช่วยลดต้นทุนการทำอาหารสัตว์
5. นอกจากนี้ ยังร่วมกับชุมชนในการพัฒนาต่อยอดไม้ผลเดิมในพื้นที่ ได้แก่ พัฒนาคุณภาพมะม่วงน้ำดอกไม้เพื่อการส่งออก จากเดิมที่ชุมชนปลูกมะม่วงเพื่อจำหน่าย แต่ขายไม่ได้ราคาและขาดทุน เพราะต้นทุนการผลิตสูง และถูกพ่อค้าคนกลางกดราคา โครงการฯ จึงเชื่อมโยง CP ให้เป็นแหล่งตลาดรับซื้อมะม่วง

คำถาม

แลกเปลี่ยนแนวคิดจากผู้เข้าร่วมโครงการ

หลังจากเสร็จสิ้นการบรรยายวิทยากรได้เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมอบรมได้ถามคำถามเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน ผู้เข้าร่วมโครงการได้มีการแลกเปลี่ยน ดังนี้

- ถาม : ทางโป่งน้ำร้อนจะมาเข้าร่วมกลุ่มได้หรือไม่
- ตอบ : ตอนนี้อยากทำเป็นตัวอย่างให้ดูก่อน แต่สามารถแลกเปลี่ยนกันได้
- ถาม : สวนส้มต้องผ่าน GAP หรือไม่
- ตอบ : จะทำส้มปลอดภัย สามารถรับประทานได้ และไม่มีสารพิษตกค้าง
- ถาม : ทำไมถึงปลูกทุเรียนบนดอย
- ตอบ : ปลูกเพื่อเป็นตัวอย่างให้กับชาวบ้าน แต่โครงการฯ ปลูกทั้งพื้นที่ราบและพื้นที่สูง เพื่อเปรียบเทียบกัน ก่อนที่จะไปส่งเสริมให้กับชาวบ้าน
- ถาม : ไม้ปรับภูมิทัศน์ ถ้าเอาชนิดอื่นมาปลูกได้ไหม ที่ไม่ใช่ เช่น เหลืองอินเดีย หางนกยูง จั้วดอกแดง เป็นต้น หากนำพญาเสือโคร่ง มาปลูกได้ไหม
- ตอบ : ปลูกได้ โครงการฯ นำต้นไม้ชนิดนี้มาปลูกเพราะเป็นต้นไม้โตไว สีต้นสวยงาม สามารถดัดกิ่งทองเทียวได้ ไม่เจริญเติบโต สามารถนำมาทำบ้านได้ และสามารถสร้างรายได้จากการขายดอกผล รวมถึงเป็นไม้ร่มเงาให้กาแฟ

แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการดำเนินโครงการร้อยใจรักษ์ร่วมกับผู้เข้าร่วมอบรม

ฐานการเรียนรู้ที่ 3

ฐานการเรียนรู้ การปลูกพืชระยะสั้น

นายพยอม ปโลแฮ และนายเมทธิ แยชอ
วิทยากรบรรยาย การเพิ่มผลผลิตข้าว การปลูกข้าวพันธุ์อีโต เป็นการนำเอาข้าวพันธุ์ท้องถิ่นในพื้นที่มาปลูก โดยการ
ใช้สารชีวภัณฑ์เพื่อเพิ่มผลผลิตข้าวจาก 600 กิโลกรัม/ไร่ เป็น 800 -1,000 กิโลกรัม/ไร่ ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะซื้อข้าว
กิน เพราะพื้นที่ปลูกข้าวมีปริมาณน้อย รวมถึงผลผลิตที่
ตกต่ำจึงหันไปปลูกพืชชนิดอื่น เพื่อนำเงินมาซื้อข้าวกินแทน
ทางโครงการฯ มีแนวคิดหากเพิ่มผลผลิตข้าวได้ก็สามารถ
มีข้าวเพียงพอต่อการบริโภค เหลือกินสามารถขายในชุมชน

รวมถึงช่วยลดปัญหาการใช้สารเคมี การทำการเกษตร
ผสมผสานแบบครบวงจร (1 ไร่ 1 แสน) เป้าหมายคือ
อยากให้คนที่ไม่มีพื้นที่ทำกินมาทดลองทำแปลงเกษตร
ผสมผสาน เพื่อบรรลุเป้าหมายคือ มีความรู้และสามารถ
ถ่ายทอดให้กับผู้อื่นได้ ในพื้นที่ 1 ไร่ วิทยากรได้พูดถึง
สภาพที่ดินเป็นแปลงที่ไม่สามารถเพาะปลูกได้ เนื่องจาก
เป็นหินและไม่มีแร่ธาตุในดิน

ช่วงแรกคือ การปรับปรุงดินด้วยการห่มดิน เพื่อปรับ
โครงสร้างดิน และปลูกพืชสลับหมุนเวียนกัน มีทั้งพืช
ระยะสั้น ระยะกลาง ระยะยาว สรรน้ำ และปศุสัตว์
ดำเนินการมาแล้ว 6 เดือน ขายผลผลิตได้ 7,000 บาท
ขายให้กับโครงการเพื่อประกอบอาหาร เป็นการ
กระจายรายได้ให้กับชุมชน รวมถึงฝึกทักษะให้กับ
เกษตรกรที่ไม่มีพื้นที่ทำกิน รวมถึงการกระจายความรู้สู่
ชุมชน

คำถาม

แลกเปลี่ยนแนวคิดจากผู้เข้าร่วมโครงการ

- ถาม :

ผลผลิตข้าวขายที่ไหน
- ตอบ :

ให้กินกันเองภายในชุมชน
- ถาม :

โรงสีชุมชนเป็นของโครงการฯ หรือของใคร
- ตอบ :

เป็นของชุมชน สีโดยชุมชน
- ถาม :

นอกเหนือฤดูทำนาทำอะไร
- ตอบ :

พักทองญี่ปุ่น ส่งให้ทางโครงการฯ
- ถาม :

พันธุ์ข้าวจากไหน
- ตอบ :

จากในพื้นที่ เป็นข้าวเจ้า
- ถาม :

สมาชิกผู้ปลูกข้าว ขายข้าวให้โครงการฯ มากไหม หรือขายให้กับใคร
- ตอบ :

เนื่องจากหมู่บ้านที่ปลูกข้าว มี 2 หมู่บ้าน จึงขายให้กับคนในพื้นที่ เพื่อลดการซื้อข้าวจากพ่อค้าคนกลางในราคาสูง และเหลือขายให้กับทางโครงการฯ
- ถาม :

เมืองงามเหนือและเมืองงามใต้ เข้าร่วมโครงการฯ ไหม
- ตอบ :

ไม่จำเป็น แล้วแต่คนสมัครใจ
- ถาม :

ปุ๋ยที่โครงการฯ ใช้แตกต่างจากการใช้ปุ๋ยเคมีอย่างไร
- ตอบ :

ปุ๋ยเคมี หากใช้ในป๊ต่อๆ ไปก็จะใช้ในปริมาณมากขึ้นทุกปี ต้นทุนสูง แต่เป็นปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ ลดต้นทุน แถมบำรุงดินไปในตัว
- ถาม :

การปลูกไม้ผลเอาซังข้าวโพดหรือใช้อะไรในการรองกันหลุม
- ตอบ :

ใช้ปุ๋ยที่โครงการฯผลิตเอง รองกันหลุม ส่วนซังข้าวโพดจะใช้ห่มดิน เพื่อปรับปรุงดินและให้ความชุ่มชื้น
- แนะนำจากผู้เข้าร่วมอบรม :

ให้เอากระดูกหมูหรือไก่ มาเสียต้นมะละกอ เพื่อให้เปลี่ยนจากตัวผู้เป็นตัวเมีย

วิทยากรบรรยายถึงความเป็นมาของโครงการฯ

ผู้เข้าอบรม เดินชมแปลงการเกษตรการปลูกพืชระยะสั้น และได้แลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันกับวิทยากร

ฐานการเรียนรู้ที่ 4

เรียนรู้การทำปศุสัตว์ในพื้นที่โครงการร้อยใจรักษ์

วิทยากรบรรยายในพื้นที่โครงการร้อยใจรักษ์ ได้มีการส่งเสริมการทำปศุสัตว์ในพื้นที่โครงการฯ โดยเริ่มจากการสำรวจความต้องการของชุมชนว่า “ต้องการทำปศุสัตว์ หรือเลี้ยงสัตว์ประเภทใด” หลังจากนั้นก็ได้ส่งเสริมพันธุ์สัตว์ให้กับชุมชน และให้องค์ความรู้ในชุมชน โดยแบ่งการดำเนินการ ดังนี้

1. ส่งเสริมพันธุ์สัตว์แก่ชุมชน ได้แก่ ไก่ดำภูพาน เป็ดกากี แคมป์เบลล์ ทั้งนี้ โครงการร้อยใจรักษ์มีการสร้างคอกเลี้ยงจำนวน 2 คอก คือ คอกเป็ดไข่ 120 ตัว คอกไก่ดำภูพาน 3 สายพันธุ์ (ภูพาน 1 ขนสีดำทั้งตัว ภูพาน 2 ขนสีขาวที่เหลืองขนสีดำ และภูพาน 3 ขนสีทองที่เหลืองขนสีดำ เป็ดไข่ (1 ตัวให้ผลผลิต 280 ฟองต่อปี โดยชาวบ้านส่วนใหญ่ที่เป็นสมาชิกปศุสัตว์ 731ครัวเรือนจะเลี้ยงไก่ หมู วัว และกระบือ ซึ่งปัญหาหลักคือเรื่องโรคระบาด ทำให้มีอัตราการตายสูง เดิมก่อนโครงการฯ จะเข้ามา ชาวบ้านขาดองค์ความรู้ ขาดบุคลากรที่ให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหา และขาดเวชภัณฑ์ ปัจจุบันได้มีอาสาปศุสัตว์เข้าไปดูแลช่วยเหลือชาวบ้านในการแก้ไขปัญหา
2. การสร้างกองทุนอาหาร โดยโครงการร้อยใจรักษ์ได้ส่งเสริมการทำอาหารสัตว์เพื่อใช้ในการทำปศุสัตว์เองเพื่อลดต้นทุนค่าอาหาร และเพิ่มผลผลิตต่อไป
3. การสร้างกองทุนวัคซีน โครงการฯ มีการสร้างกองทุนวัคซีนเพื่อส่งเสริมให้ชาวบ้านทำวัคซีนเองเพื่อลดปริมาณการตายของสัตว์

วิทยากรประจำฐานการเรียนรู้ บรรยายถึงความเป็นมาของโครงการปศุสัตว์ในพื้นที่โครงการ

คำถาม

แลกเปลี่ยนแนวคิดจากผู้เข้าร่วมโครงการ

หลังจากเสร็จสิ้นการบรรยายวิทยากรได้เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมอบรมได้ถามคำถามเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน ดังนี้

- ถาม : ไก่ชนิดนี้เป็นไก่ประเภทไหน
- ตอบ : เป็นทั้งไข่และเนื้อ แต่โครงการฯ จะนำไปฟักเป็นตัว ยังไม่นำไปกิน เน้นการนำไปขยายพันธุ์ต่อในชุมชน
- ถาม : สูตรอาหารที่ใช้สำหรับเป็ดไข่นำมาใช้กับเป็นเทศได้หรือไม่
- ตอบ : ใช้ได้ แต่ต้องเพิ่มสารอาหารประเภทโปรตีนสำหรับเพิ่มปริมาณเนื้อด้วย
- ถาม : อาหารสัตว์ที่นำมาเลี้ยง เป็นอาหารอะไร
- ตอบ : ให้หญ้าเนเปียร์ และอาหารหมักจากหอยวกกล้วย
- ถาม : โครงการฯ ส่งเสริมชาวบ้านปลูกหญ้า แล้วโครงการฯ รับซื้อจากชาวบ้านหรือไม่
- ตอบ : รับซื้อ ถ้าชาวบ้านเหลือจากการเลี้ยงของตนเอง

ผู้เข้าร่วมอบรมรับฟังแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกับวิทยากรบรรยายฐานการเรียนรู้ปศุสัตว์

ไก่ดำภูพานและเป็ดกากีแคมเบลล์

สรุปกิจกรรม และมอบการบ้าน

นายนิคม ศิริสิงห์สังชัย ที่ปรึกษาสถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระฯ ได้มอบการบ้านสำหรับผู้เข้าอบรม 2 ข้อ คือ 1) ให้คัดเลือกผู้เข้าอบรมที่มาจากในรุ่นนี้ให้เหลือ 20 คน เพื่อมาฝึกปฏิบัติในหลักสูตรที่ 2 ระยะเวลา 5 วัน 4 คืน และ 2) ผู้เข้าอบรมกลับไปปรึกษาหารือเพื่อเสนอโครงการแก้ไขปัญหาความต้องการของหมู่บ้านชุมชน/ โดยมีหลักเกณฑ์ คือ

- 1. เป็นโครงการที่เป็นความต้องการแก้ไขปัญหาอุปสรรค และหรือความ/ชุมชน โดยควรผ่านความเห็นชอบจาก/ต้องการในการพัฒนาหมู่บ้านชุมชน/ประชาคมหมู่บ้าน
- 2. ต้องมีการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ โดยเป็นโครงการที่ใช้งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนมีส่วนร่วมในด้านแรงงาน อาหารระหว่างปฏิบัติงาน หรือการมีส่วนร่วมอื่นๆ
- 3. สถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระฯ สืบสานแนวพระราชดำริ จะมึงบประมาณสมทบให้กับโครงการบางส่วน โดยงบประมาณหลักจะต้องมาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 4. ต้องเป็นโครงการที่ดำเนินการแล้วเสร็จภายในสิ้นปีงบประมาณของแต่ละปี

มอบโอวาทแก่ผู้เข้าร่วมอบรม

นายนิคม ศิริสิงห์สังชัย กล่าวว่า การพัฒนาโครงการบ้านห้วยसान คือ การพัฒนาให้คนมีโอกาส สร้างทางเลือกให้กับคนในพื้นที่ เพื่อไม่ให้เข้าไปข้องเกี่ยวกับยาเสพติด การพัฒนาโครงการเข้าไปพัฒนาในทุก ๆ ด้าน เน้นการพัฒนาแบบองค์รวมให้ครอบคลุมทุกมิติ ในระยะแรกของการพัฒนา เริ่มจากการศึกษาบริบทพื้นที่ ศึกษาภูมิสังคมให้เข้าใจพื้นที่อย่างถ่องแท้ก่อน หลังจากนั้น จึงเข้าสู่กระบวนการค้นหาข้อมูล เพื่อให้เกิดการระเบิดจากข้างใน ให้ตระหนักถึงปัญหา แล้วจึงพัฒนาร่วมกันในระดับท้องที่ ท้องถิ่น หน่วยงานราชการ ที่สำคัญคนในชุมชนต้องร่วมออกแรงด้วยในทุกกระบวนการ เพื่อสร้างความเป็นเจ้าของให้เกิดขึ้นตลอดโครงการฯ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่จะนำไปสู่การบริหารจัดการดูแลไปสู่ความยั่งยืนต่อไป

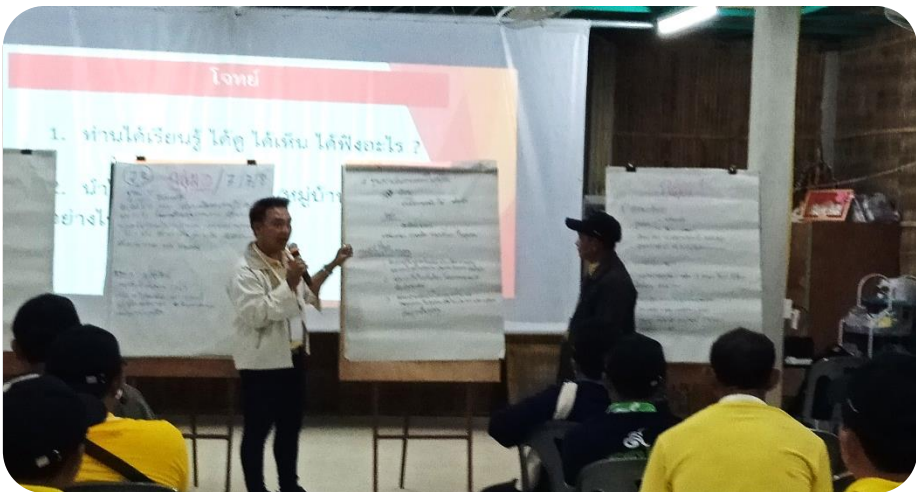
ผู้เข้าร่วมอบรมจาก อบต.เวียง อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวนทั้งหมด 60 คน

สิ่งที่ได้เรียนรู้และการนำความรู้ไปใช้

การนำความรู้ไปปรับใช้

1. นำวิธีการสร้างอ่างพวงและระบบกักน้ำไปปรับในการทำการเกษตรในพื้นที่ที่มีบริบทใกล้เคียงกัน
2. นำการจัดจัดทำกระบวนการประชาคม สํารวจความต้องการ ปัญหาที่ต้องการให้แก้ไข เพื่อร่วมคิดร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหาและให้เกิดความเป็นเจ้าของ
3. การรวมกลุ่มวิสาหกิจเพื่อปรับปรุงการผลิตพัฒนาคุณภาพผลผลิตและสร้างอำนาจต่อรองกับผู้ค้าคนกลาง
4. ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกพืชหลากหลายให้มีการบริหารจัดการพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อลดต้นทุนและเพิ่มรายได้
5. นำความรู้ด้านการวางแผนสํารวจความต้องการในการทำปศุสัตว์และการบริหารจัดการกองทุนปศุสัตว์ไปใช้ในพื้นที่
6. ตั้งกลุ่มและส่งเสริมการทำปศุสัตว์ในชุมชน
7. นําคํความรู้ด้านการคัดเมล็ดพันธุ์ข้าวไปใช้เองในพื้นที่
8. การจัดการพื้นที่ว่างเปล่าให้เกิดประโยชน์สูงสุดเช่นการทำเกษตรผสมผสาน
9. นําวิธีการใช้เปลือกข้าวโพด ฟางข้าวเพื่อห่มดินให้มีความชุ่มชื้นในดิน
10. นําคํความรู้ที่ได้รับไปเผยแพร่ผ่านเสียงตามสายในหมู่บ้าน
11. นําวิธีการสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นโดยจัดกระบวนการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และการเรียนรู้ในชุมชน

ผู้เข้าอบรม ร่วมแลกเปลี่ยนสิ่งที่ได้เรียนรู้ และการนำความรู้ไปปรับใช้ในพื้นที่ของแต่ละพื้นที่

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรม

1. ทราบถึงรูปแบบการสร้างบ่อพวง 2 รูปแบบ แบบขอยซีเมนต์และแบบบ่อพวงพลาสติก
2. ได้เรียนรู้การบริหารจัดการน้ำในพื้นที่สูง
3. ทราบถึงระบบกักน้ำเพื่อนํามาใช้ในพื้นที่โครงการ
4. ทราบถึงการบริหารจัดการพื้นที่แบบองค์รวมทั้ง 4 แบบ ได้แก่ พื้นที่ป่าใช้สอย พื้นที่เนินเขา ที่ดอน และที่นา
5. ได้ทราบถึงแนวทางในการปลูกมะม่วงเพื่อให้ตรงต่อความต้องการของตลาด
6. ทราบถึงการปลูกต้นไม้เพื่อปรับภูมิทัศน์
7. ทราบถึงการปลูกพืชมวนเวียนเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารในชุมชน
8. การจัดการพื้นที่ในการทำเกษตรเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด
9. ทราบถึงวิธีการลดต้นทุนและการสร้างผลผลิตให้เพิ่มขึ้น (ลดรายจ่ายเพิ่มรายได้)
10. ทราบถึงการจัดการกองทุนการทำปศุสัตว์ในพื้นที่โครงการร้อยใจรักษ์
11. ทราบถึงประโยชน์ในการปลูกหญ้าเนเปียร์เพื่อลดต้นทุนอาหาร
12. ได้เรียนรู้การแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม
13. ทราบถึงการจัดการการปลูกกาแฟโดยใช้ไม้ใหญ่ดูแลไม้เล็ก
14. ทราบถึงวิธีการปรับปรุง พัฒนาสายพันธุ์มะม่วงให้ตรงต่อความต้องการของตลาด
15. ได้ทราบแนวทางการปลูกพืชโดยไม่ใช้สารเคมี

สรุปแบบประเมิน หลังการเข้าฝึกอบรม

ประเด็นประเมิน	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	ไม่ตอบ
เนื้อหาสาระวิชาเรียนในภาพรวม	98.11	1.89	-	-
ระยะเวลาตลอดหลักสูตร	83.02	16.98	-	-
ระยะเวลาในการเข้าฐานภาคปฏิบัติ	81.13	18.87	-	-
การเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้	84.91	15.09	-	-
วิทยากรมีความรู้	94.34	3.77	1.89	-
สถานที่อบรม	92.45	7.55	-	-
สถานที่พัก	88.68	9.43	1.89	-
อาหารและเครื่องดื่ม	90.57	9.43	-	-

หมายเหตุ : มีผู้ส่งแบบประเมิน 53 คน จาก 60 คน